

ikante geen  
ar zonden,  
om erdoor  
chap nader  
niet, dat  
te zal ver-  
nd, die de  
n zich toe-  
gij zoudt  
van buiten  
om zich in  
I Gods lof

HEPP.

ogelijk om  
r Generale  
onze lezers  
k hun het  
dorgelijke  
ontbreekt  
en het zou  
uitenstaan-  
ken wezen,  
Zoo staat  
resties, die  
en ophou-  
werk ver-  
stilzwijgend

genomen.  
dat de Sy-  
de Classis  
tingen met  
le vieren,  
leden der  
en deelne-  
nig, geheel  
of. Kuiper,  
vondmaal,  
den kerke-  
igt, geener-  
o ze geen  
des Heeren  
Belijdenis  
en. Zelfs  
van afzon-  
ch advies  
eigend, en  
zelfs geen

voor onze

ingevoerd,  
n der ge-  
goeddukt,  
n geschie-  
kan zijn.  
nuten ge-  
n wij niet.  
t op „Son-  
dmaal had  
gheid, had  
in ketterij  
ed, dat de  
heeft uit-  
e aanmer-  
nzulken is  
gevraagd

boom zich

ngen van  
moest even  
ing geven.

aan alle  
nen beker

f. Kuiper  
aandacht  
ur is toe-  
den over-  
waarover  
orstel had  
en waren  
el en niet  
had even-  
n aan de  
zocht, om  
te en ge-  
er te om-

oldaan.  
niet uitge-  
s Woords  
n geldelijk

voordeel mag worden prijsgegeven; voorts dat alleen zij, die de Kerken, zij het dan indirect, blijven dienen als hoogleraar in de theologie of geestelijk verzorger, hun radicaal als predikant kunnen behouden; vervolgens dat de Kerken moeten toezien, dat niet door haar slechte bezoldiging en gierigheid deze verlating van den Dienst in de hand wordt gewerkt, maar... van de gewichtige redenen heeft zij geen nadere formuleering gegeven.

Natuurlijk niet!

Ieder geval moet op zichzelf worden beoordeeld. Hiervoor zijn geen lijsten met regelen te geven, en elke Classis, die voor zoo'n geval wordt geplaatst, en voortaan bijgestaan zal worden door het advies der provinciale Deputaten, zal zelve met wijsheid en voorzichtigheid hebben te oordeelen.

Wat terstond de Classis Dordt geldt.

Zij zal moeten uitmaken of Ds. Vonckenberg als directeur van het Boudsbureau emeritus-predikant kan worden, of z'n radicaal moet prijsgeven. Mij wijst de beslissing der Synode op het laatste, want als Prof. Van Schelven, door zijn hoogleraarschap in de letteren tot een anderen staat des levens is overgegaan, (wat op de Synode door de verwerping van diens beroep duidelijk is uitgesproken), zal Ds. Vonckenberg wel geen ander lot beschoren wezen. Misschien denkt de Classis Dordt er anders over, maar ik zie niet in dat de arbeid voor de gereformeerde jongelingen, die toch niet tot de Gereformeerde Kerk behoeven te behoren, meer kerkelijk is dan het academisch onderricht aan studenten der Vrije Universiteit.

Willen we deze broeders dan missen?

Ganschelijk niet, en het zal met mij menigeen spijten, dat zij den kring der „pastores" moeten verlaten. Zal het dan niet meer oorbaar zijn te zeggen: Dominé Vonckenberg? Een andere titel klinkt zoo vreemd.

Mag ik dicht in de buurt blijven?

We waren zoo genoegelijk met de vraag bezig of het artikel 12 of 13 moest zijn, en nu verhuis ik naar dit laatste artikel, dat door wijlen Ds. Hoekstra, den geestigen, hoogst-bekwamen Arnhemschen predikant, niet zonder reden gequalificeerd is als het Bethesda in onze Kerken. En... dat Bethesda-karakter kwam op deze Synode weer duidelijk uit. Hoewel in 1917, op de Rotterdamse Synode, nog een beslissing gevallen was, en men daar hoopte de rust voor meerdere jaren verzekerd te hebben, bleken de Kerken door dat besluit nog niet bevredigd te zijn, en van de gezondheid dezer regeling allerminst overtuigd te wezen.

Noord-Holland en Overijssel wilden een andere regeling.

De kerkeraad van Den Helder deed eenzelfde verzoek.

Een ouderling uit Wormer voegde zijn wensch hierbij, en het kwam ook op de Synode duidelijk uit, dat men, met onverzwakte handhaving van het beginsel in art. 13 uitgedrukt, toch heel gaarne een andere wijze van uitvoering zag aangenomen, die de lasten over de Kerken billijker verdeelt. En... wat te Rotterdam nog niet mogelijk was, ging er in Leeuwarden, waar de radicale en frische geest van het Noorden over alle harten woei, zonder stemming door.

Een commissie van drie personen zal de zaak onderzoeken.

Werke haar arbeid mede tot volledig herstel, want dan zal er onder ons niet minder vreugde wezen, dan bij alle emeriti, weduwen en wezen, die hun pensioen aanmerkelijk zagen verhoogd. 't Kon ook niet anders. De nood was hoog geklommen. In menig gezin werd armoede geleden, en er zijn oude broeders, die nu o zoo zuinig en karig hun levensavond moeten slijten, terwijl de gemeenten, die zij vroeger dienden voor 'n laag tractement, maatschappelijk welvaren en hoog bienden om een dominé naar haar keuze te krijgen.

Ook in dit opzicht is er bekeering noodig.

Openbare zich in vele Kerken de Zacheus-geest, die doet spreken: al wat ik te weinig gegeven heb, geef ik vierdubbel weer! Dan komt er ook voor de geëmeriteerden wegens invaliditeit verademing. Het spijt mij nog, dat er overwegende redenen waren om mijn voorstel, dat hun het volle pensioen wilde toekomen, nog niet aan te nemen. Als over drie jaar deze ellende dan maar wordt weggenomen.

Over drie jaar.

Dan komt ook aan de orde het echtscheidings-rapport en het professoraal advies aangaande de Evangelisatie. Deze beide waren zóó laat aan de Kerken toegezonden, dat van nauwkeurige bestudering geen sprake kon zijn, terwijl de Synode ook meer licht wenschte omtrent de redenen voor echtscheiding, waarover prof. Ridderbos een van die der andere Deputaten afwijkende meening voorstond. Dit uitstel beteekent natuurlijk niet dat in deze drie jaren de Evangelisatie-arbeid stil moet liggen. Dit werk kan „onverhinderd" voortgaan, en het zal mij, er ook geen groote schade door lijken, dat de Synode geen beslissing nam. Het rapport bevatte weinig nieuwe dingen, en de lijnen, die daarin zijn aangegeven, worden reeds lang gevolgd. En... de natuur zal ook hier sterker zijn dan de leer.

Een groot deel van den Synodalen tijd wordt en is weer in beslag genomen door de zaken der

Zending, die op het agendum o zoo kort en met 'nenkel woord zijn vermeld, maar de eene sessie na de andere vullen. En... welk een overeenkomst tusschen agendum en vergadering! Zoo kort als het eerste over de missie is, zoo weinig zeggend is ook de Synode, want over de missionaire rapporten vraagt bijna niemand het woord en wordt schier geen stemming gehouden.

Hoe komt dat?

Is er voor de Zending weinig belangstelling?

Allerminst?

Zijn deze zaken van minder gewicht?

Wie durft het te beweren?

Zijn de rapporten en voorstellen niet belangrijk?

Maar... hoe zou dat mogelijk zijn? — doch het diepe zwijgen en de stille instemming der Synode laat zich alleen hieruit verklaren, dat Indië zoover weg en de missie aan uitnemende mannen toevertrouwd is.

Wie durft tegen de Deputaten op te komen?

Wie waagt den strijd tegen den „officier" Breukelaar en den ridder van de Oranje Nassau-orde Hania? En dan waren er ditmaal niet minder dan vijf broeders uit Indië. Dr. van Andel, Ds. Colenbrander, Ds. Merkelijn, Ds. Zwaan en Dr. Offringa verblijdden ons door hun tegenwoordigheid, en Java scheen leeggestroomd. Maar... ons tot heil! Wat was het kostelijk hun woord te hooren! Wat heeft God ons in deze mannen uitnemende krachten gegeven, en wij hopen, dat de besluiten der Synode hun arbeid mogen vergemakkelijken en voor de Zending ten zegen zullen zijn.

Die besluiten grijpen nog al in.

Ik denk b.v. aan de opleidingsschool op Soemba, die minstens f40.000 zal kosten; aan de mutatie aan de Keuchenis-school, en, wat niet direct de Zending raakt, de zelfstandige Classisvorming op Java. Met deze laatste decisie wenschte de scriba-deputaat der Classis Den Haag voor de correspondentie met de buitenkerken, tot haar ressort behoorende, niet alleen de Indische Kerken, maar ook zichzelf allerhartelijkst geluk.

De arbeid onder de verstrooiden geeft ook veel reden tot dank.

Dr. Harrenstein werkt op Sumatra met veel zegen.

En nu begint Bandoeng ook.

God zegene onze broeders en zusters in Indië rijkelijk met Zijn genade.

Van Indië ga ik nog even naar 't moederland toe.

Van de missionaire naar de gewone predikanten, die wel geen zending drijven onder heidenen, doch desniettemin staande met paganistische factoren onder de broeders in aanraking kunnen komen. En tot die niet-christelijke elementen behoort ook de zuinigheid van sommige Kerken ten opzichte van het tractement, dat nog op menige plaats beneden het zedelijk-geoorloofde blijft.

Och — dat Hania's rapport overal gelezen werd!

De Commissie tot verbetering der predikants-tractementen moest van zulke droeve dingen melding maken. Wel kon zij ook van veel goeds spreken, want de totaalsom der tractementen is sinds 1917 met f680.000 verhoogd, maar er blijven nog teveel donkere plekken in dit deel van ons kerkelijk leven.

Kan het anders worden?

Ja, want het kapitaal der Gereformeerden is volgens Dr. Hania in de laatste jaren met 60 miljoen vermeerderd. 't Is voor een dominé haast niet om uit te spreken of te gelooven.

Moge dan het licht voor allen dagen.

Dan zal ook het onbekende comité, dat met lofwaaardige geheimhouding in veler stille armoede hulp verleende, en op ons aller waardeering aanspraak maakt, niet meer noodig wezen.

De dienaar zal van het altaar leven.

K. D.

## UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Het sociale leven vertoont in onze dagen een gansch ander beeld dan het politieke. Is het op dit laatste terrein betrekkelijk rustig, en heeft met name de aanneming der nieuwe Onderwijswet aan velerlei onrust een einde gemaakt, in de maatschappelijke verhoudingen stormt en bruist het van onvrede, en schijnt er aan de beroering geen einde te kunnen komen. Alles is in, en helaas dikwerf heillooze, beweging. Van stabiliteit is geen sprake meer. De eene staking rolt over de andere als de golven aan het zeestrand. De loonacties en uitsluitingen zijn niet van de lucht. Het wordt een wonder wanneer allen aan den arbeid zijn en er in 't geheel geen werk stilstaat, en met niet te verbergen vroeze vraagt ieder, die niet aan de oppervlakte blijft staan, zich af, wat er van zoo'n wereld moet terecht komen.

Het kan zoo niet voortgaan.

De loonen klimmen steeds hoger.

De productie wordt helaas minder.

De prijzen stijgen ondanks schoone profetieën, en als er geen stilstand in deze angstwekkende oprijving en dwaze jacht komt, zal de ontevredenheid toenemen, en het sociale leven in een moeras van diepe ellende verzinken.

Zijn er voor dien droeven toestand ook oorzaken aan te wijzen?

Zeker wel, al zal ieder toestemmen dat dit leven zoo gecompliceerd is, en er in de tegenwoordige

verwikkelingen zooveel factoren samenwerken, dat er van een preciese diagnose moeilijk sprake kan zijn. Toch zijn er wel elementen te noemen, waaruit de malaise dezer dagen zich laat verklaren, en dan denk ik natuurlijk allereerst aan den jammerlijken invloed van den wereldoorlog en den crisistijd. Deze periode heeft veelszins ontwrichtend gewerkt. Zij heeft de maatschappelijke verhoudingen scheef getrokken. Het sociale besef is door haar verzwakt, en zij heeft, zelve in ongerechtigheid geboren, tal van ongerechtigheden in het sociale leven veroorzaakt.

Moet ik dit nog bewijzen?

Deze periode kenmerkt zich immers door onheilge geldzucht aan den eenen en bittere „verellendiging" aan den anderen kant; zij is de tijd van oorlogswinst en achteruitgang in zaken; van opeenhooping van kapitaal en droeve verarming; van onverantwoordelijke vermeerdering der weelde en schreiende toename der ontbering; van kettighandel en effecten-verlies; van hamsteren en ondervoeding; van ontduiking der wet en honger, omdat er geen geld was om buiten de distributie te kopen; van prijsopdriving en woningwoeker, en... is deze sombere opsomming niet voldoende? Kan het dan nog bevreemden, dat bij zulk een omverwerping van alle maatschappelijke ordeningen, het gansche leven in de war is en niemand den moed en de kracht bezit het verlossend woord te spreken?

Maar er is meer.

De verwarring vindt haar oorzaak ook hierin, dat de laatste zes jaren een radicale breuk hebben geslagen met het verleden. Tusschen den toestand in het begin van 1914 en dien van nu ligt, ja in werkelijkheid een korte spame tijds van pas een halve decennie, maar als we op de groote veranderingen die plaats vonden, letten, is het alsof we tientallen van jaren verder zijn.

En... die sprong is te groot geweest.

Die overgang uit een wereld, waarin op sociaal terrein zich wel de vragen vermenigvuldigden, doch de geleidelijkheid nog den scepter voerde, in een tijd vol onzekerheid en mutatie hebben wij niet kunnen verdragen, en door die breuk is het leven veel te veel geschokt. Wij zijn uit onze kracht gegroeid. Wij hebben ons evenwicht verloren. De harmonische, evenredige ontwikkeling van alle geleidingen in het maatschappelijk geheel, en dat is toch de waarachtige sociale bloei, is onmogelijk geworden, en nu kermt en jammert de wereld van disharmonie.

Laat ik een voorbeeld mogen noemen.

De acht-urige arbeidsdag is voor sommige bedrijven beslist noodzakelijk, en er zijn tal van werkzaamheden, die om nog korter werkduur vragen, maar voor heel het bedrijfsleven is hij toch geen vereischte. Alle arbeid is in dit keurslijf van een bepaald aantal uren niet te dringen, en al moet de Overheid waken voor verkeerde exploitatie van de arbeidskrachten, de toepassing van één regel voor alle bedrijven, zal, waar de arbeid zoo gevarieerd is, op schade voor het economische leven in zijn geheel uitloopen. En gesteld dat deze acht-urige werkdag over de gansche linie een onafwijshare eis was, dan kan het maatschappelijk organisme er toch niet tegen, dat met een grooten sprong deze sociale begeerte realiteit wordt.

Hier had de geleidelijkheid moeten betrach worden.

Zoo'n vaart is niet bij te houden, en al is het nu waar dat alle verhoudingen radicaal zijn omgekeerd, en we, bij zooveel veranderingen, wel moesten meespringen, toch is aan deze sprongen en schokken de groote beroering en onrust dezer dagen in niet geringe mate te danken.

Nog een andere oorzaak valt er aan te wijzen.

Allerminst mag vergeten, dat de voortgang der revolutionaire ideeën en de overwinning, welke het Socialisme en Communisme in verschillende landen behaald hebben, aan deze woelingen niet vreemd zijn. Het succes dezer partijen is, hier minder en daar meer, voor velen een overweldigend geweest, en onder den druk van haar actie en de geweldige stuwing van haar sociale kracht, zijn talloos velen in beweging en beroering gekomen, die vroeger er niet aan gedacht zouden hebben hun vredige rust te verlaten. En deze storm werkt voort. Straks zullen de bezadigde elementen hem niet meer kunnen keeren, en als de massa eenmaal is ontwaakt, en, van God en Zijn Woord vervreemd, naar haar „vrijheid" grijpt, zal de woeling van heden nog slechts kinderspel zijn bij de ellende, die dan de wereld te aanschouwen geeft.

Is dan de ontwrichting aan het Socialisme te danken?

Niet alleen aan deze richting, maar wel mede aan haar ideeën. Want zij heeft jarenlang niets anders gezaaid dan bitterheid en ontevredenheid; met haar prediking van den klassenstrijd heeft zij in de harten van tienduizenden stelselmatig vijandschap gekweekt; door alleen aan te dringen op materiele verbetering heeft zij den zin voor het geestelijke geheel gedood, en nu maaien we den jammerlijken oogst van haar zaaisel.

Doch hieraan voeg ik terstond iets toe.

Wij mogen het Socialisme niet als zondebok gebruiken, want er zijn meer schuldigen. Debet aan de tegenwoordige malaise is ook de achterstand, die in de loonen heerschte, en de onevenredigheid